

תוכן העניינים

ט	הקדמה / עדה ירדני
יא	פתח דבר / אהרן ממזן ואברהם בן-אמתי
	חלק ראשון: תורת ההגה של הלשון העברית
3	דברי הקדמה
	מקומה של העברית במערכת השפות השמיות 3
5	פרק א: תהליכים פונטיים שכיחים
	1. הידמות 5
	2. היבדלות 8
	3. היקש 10
	4. בידול 11
12	פרק ב: מערכת ההגייה בעברית
	1. מערכת העיצורים בעברית המקראית נוסח טבריה 13
	2. מערכת העיצורים בעברית החדשה 14
15	פרק ג: בסיסי החיתוך
22	פרק ד: סוגיות בהתגבשות מערכת העיצורים של העברית
	1. עיצורים וקבוצות עיצורים 23
	2. מעתקי עיצורים 27
	3. כפלה 27
	4. המכפל במערכת העיצורים 33
37	פרק ה: התנועות
	1. ניקוד ואסכולות ניקוד 37

2. התפתחות מערכת התנועות של העברית 41
3. השווא והחטפים 44
4. ההיבט הכמותי של התנועות 47
5. הופעת התנועות הבינוניות (משוכות הטעם) 52
6. התנועות הארוכות 56
7. התנועות הקצרות 60
8. הדיפתונג 63

חלק שני: פונטיקה ופונולוגיה

- 71 פרק א: פונטיקה מול פונולוגיה
1. פונמה ומורפמה 72
 2. אלופונים ופונמות 74
 3. מרישום פונטי אל רישום פונמי 79
- 85 פרק ב: פונטיקה אקוסטית מול פונטיקה קלסית
1. תיאור התנועות בגישה הקלסית 87
 2. תיאור התנועות בגישה האקוסטית 90
- 93 פרק ג: בחינות בהגיית העיצורים
1. צליליות 93
 2. קוליות 96
 3. עצמה 96
 4. חיתוכי לוואי 97
 5. מידת הפתיחה 99
 6. חסימה פנימית 100
 7. הגיים ממוצמצים 100
 8. העיצורים המחוככים 101
 9. הבחינה הכמותית 103
- 104 פרק ד: בחינות בהגיית התנועות
1. גוּנֵי תנועות 104
 2. האפיות 106
 3. המתח 106
 4. כמות של תנועה 107
 5. מונופתונג ודיפתונג 110

- 110 .6. התנועות החטופות
- 111 .7. הגיית השווא
- 111 .8. הגיית הצירי
- 114 פרק ה: ההברה
- 114 .1. היסטוריה
- 115 .2. סולם הצלילים
- 116 .3. מְחָפֵר
- 117 .4. לחץ והנגנה – הנקודות העל-קוויות
- 119 פרק ו: קטע בדיבור עברי ברישום פונטי
- חלק שלישי: תורת הצורות של לשון המקרא
- 125 פרק א: כינויי הגוף
- 125 .1. כינויי הגוף הפרודים
- 131 .2. כינויי הגוף הצמודים
- 135 פרק ב: הפועל – מושגי יסוד
- 135 .1. צורני גזירה וצורני נטייה
- 136 .2. זמן ואספקט
- 137 .3. המעמד
- 137 .4. הזמן
- 138 .5. הקטגוריות באכדית
- 139 .6. בניין קל בעברית ומקבילו האכדי
- 141 פרק ג: הפרפקט
- 145 פרק ד: האימפרפקט
- 145 .1. חמישה טיפוסים היסטוריים
- 153 .2. תחיליות האימפרפקט
- 154 .3. משקלי האימפרפקט ותנועת עי"ן הפועל
- 156 פרק ה: הדרכים
- 160 פרק ו: צורות המקור
- 163 פרק ז: הבינוני והסביל הפנימי

166	פרק ח: הבניינים בעברית המקראית
	1. מערכת הבניינים 166
	2. קווי התצורה של הבניינים מבחינה היסטורית 169
	3. המשמעויות של הבניינים 172
175	פרק ט: פעלים גרוניים
	1. פה"פ גרונית 175
	2. עה"פ גרונית 176
	3. לה"פ גרונית 177
	4. הקשר והפסק 177
179	פרק י: הפעלים העלולים
	1. פועלי פ"א 179
	2. פועלי פ"נ 180
	3. פועלי פ"י 183
	4. פועלי ע"ו 186
	5. פועלי ע"ע 192
194	ביבליוגרפיה לקריאה נוספת
197	מפתח המונחים

הקדמה

פטירתו של פרופ' שלמה מורג (1926–1999) הכתה בהלם קרובים ורחוקים. נוסף על החלל הריק והעצב הרב שהותירה הסתלקותו בלב מכריו ומוקיריו גבר הרצון לשוב ולחוות את חוויית העונג שהעניק בשיעוריו. פרופ' מורג היה מורה מופלא אשר ידע לחבב את שיעוריו על התלמידים, לעורר את סקרנותם לחומר הנלמד ולבנות בסיס מוצק להמשך לימודיהם. הוא היה מהלך קסם בקולו הנעים והמתנגן, בחיתוך דיבורו ובלשונו הצחה. מי שרשם את התורה מפיו זכה לשמר בידי משנה סדורה להפליא שאפשר להפכה לספר כמעט ללא עריכה.

קצת מן העונג שחוויתי בשיעוריו קיויתי להחיות כשהצעתי לרעייתו-אלמנתו שושנה את רעיון הפרסום של רשימות השיעורים שרשמתי מפיו בשנת תשל"ב (1971/72). בדיעבד התברר שפרופ' מורג לא הותיר רשימות של השיעורים האלה בכתב ידו, וסביר להניח שרשימותיי אינן מלאות לגמרי; ייתכן מאוד שבמקומות מסוימים לא הבנתי את דבריו כראוי ושגיתי במסירתם. לפיכך כל שגיאה היא שלי בלבד. יש להניח שלו ערך פרופ' מורג את הספר בעצמו היה מוסיף ומרחיב ומלבן סוגיות שונות, מתקן את הצריך תיקון ומשלים את החסר. רב הצער על שלא זכינו לכך. אני מקווה בכל זאת שמשוהו מרוחו נשתמר בספר זה, ויוסיף לענג מורים ותלמידים של הלשון העברית בדורות הבאים.

עדה ירדני

ירושלים, סתיו תשס"ו